

بررسی تحولات نخست شهری در نظام شهری استان کهگیلویه و بویراحمد

فرشته شکیبایی* ابوالفضل مشکینی

۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی آمایش **سرزمین**، دانشگاه تربیت مدرس (Fereshte.shakibaibaie@yahoo.com)

۲- دانشیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس (Abolfazl.Meshkini@gmail.com)

چکیده

جمعیت شهرها به طور گسترده بین سکونتگاه های گوناگون با اندازه ها و الگوهای متفاوتی در مناطق مختلف توزیع شده است. طی این روند معمولاً بزرگ ترین شهرها، سریع ترین نرخ های رشد را پیدا می کنند که این امر موجب بروز و ظهور تسلط جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی یک یا چند شهر بر شهرهای دیگر در داخل نظام شهری یک کشور یا منطقه می گردد. هدف اصلی این پژوهش توصیف و تحلیل تغییرات جمعیتی نظام شهری استان کهگیلویه و بویراحمد بر اساس داده های مرکز آمار ایران می باشد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی می باشد. بدین منظور توزیع جمعیت شهرهای استان کهگیلویه و بویراحمد بین سال های ۱۳۷۵-۱۳۹۵ با استفاده از شاخص های نخست شهری (شاخص های نخست شهر، دو شهر، کینزبرگ، موما والوصایی و مهتا) مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که توزیع فضایی جمعیت در سطح شبکه شهری استان کهگیلویه و بویراحمد در طی این سال ها به سمت تمرکز بیشتر در شهر یاسوج و کاهش جمعیت در دیگر شهرهای متوسط و کوچک استان در حرکت بوده است. ولی علی رغم افزایش میزان نخست شهری در این استان، فاصله شهر یاسوج به عنوان شهر اول با شهر دوم (گچساران) زیاد نبوده و هنوز نخست شهری در نظام شهری استان کهگیلویه و بویراحمد وجود ندارد.

واژه های کلیدی: شاخص های نخست شهری، تحولات جمعیتی، نظام شهری.

مقدمه

در طی دهه های گذشته بسیاری از کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه تحولات قابل ملاحظه ای در توزیع جغرافیایی جمعیت خود تجربه کرده اند. رشد جمعیت همراه با افزایش نرخ شهرنشینی منجر به افزایش اندازه برخی از شهرها، کاهش جمعیت مناطق دیگر و تولد شهرهای جدید شده است [1]. اولین تجزیه و تحلیل جغرافیایی توزیع اندازه شهرها در نظام های شهری به اوایل قرن بیستم بر می گردد. در نیمه دوم قرن بیستم، آنچه در سیاست های جمعیتی، بیشترین مباحث را در اطراف خود برانگیخت، رشد سریع جمعیت و تمرکز فزاینده آن در یک یا چند نقطه شهری در کشورهای مختلف بود. در ابتدا، غرب این پدیده را تئوریزه کرد و آن را نوعی ناهنجاری منجر به عدم تعادل و بی عدالتی در توزیع فرصت ها و ناکارآمدی نظام خواند [2]. نظام شهری و شهرنشینی ایران نیز، متأثر از نظام برنامه ریزی و اداری متمرکز با تمرکز مراکز اقتصادی،